

Könyvbemutató a Zircre internált szerzetesnővérekről, Budapest, 2026. április 15.

Megtiszteltetés számomra, hogy részt vehetek e két kötet bemutatóján, amelyek megismertetik velünk azt az emlékkönyvet, melyet az 1950 augusztusa és októbere között Zircre internált mintegy 500 szerzetesnő ajándékozott Endrédi Vendel apátnak hála-ként azért a fogadtatásért, amelyet a ciszterci apátságban tapasztaltak. Ez a befogadás nem a szerzetesek döntése volt, hanem a kommunista hatóságok által előírt, az egyház üldözésének, és különösen az összes szerzetesrend feloszlatására irányuló terv keretében történt. De érthető, hogy a szerzetesek az állam azon döntésében, hogy otthonukat egyfajta koncentrációs táborra alakítsák, az Úr hívását látták. Vendel apát, aki később üldözést szenvedett éveken át tartó bebörtönzést és, egészen haláláig tartó száműzetést apátságától távol, bizonyára gondolt Szent Benedek szabályzatának 53. fejezetére:

„Minden érkező vendéget úgy fogadjanak, mint magát Krisztust (...). Mindenkinek adják meg a megfelelő tiszteletet, de elsősorban a hitben testvéreinknek és a zarándokoknak. Mihelyt tehát vendéget jelentenek, szolgálatkész szeretettel siessenek elébe az előjáró és a testvérek. (...) imádják benne Krisztust, akit csakugyan be is fogadtak.” (RB 53,1-3.7).

Krisztusnak ez a felismerése a másokban, melyet a közösségben és mindenki befogadásában gyakorolnak, annak a keresztény kultúrának a titka, amely emberséggé tette Európát, szemben az évszázadok során egymást követő mindenféle embertelenítési kísérlettel. Az a befogadás, melyet a kormány Zircre kényszerített a magyarországi szerzetesi élet elfojtása érdekében – éppen azért, mert azt úgy élték meg, hogy Krisztus jelenlétét ismerték fel és imádták az érkezőkben –, a testvéri szeretet tüzevel legyőzte az üldözők gyűlöletét. A kormány tulajdonképpen poklot akart teremteni azzal, hogy mintegy 600 szerzetesnőt és szerzetest kényszerített arra, hogy szűkös/elégtelen térben éljenek. Felismerve azonban Krisztust a pokol helyett paradicsom jött létre, egy imádkozó, egymást szolgáló, Isten szavát hallgató és elmélkedő közösség. Egy olyan hely, ahol az Úr imádása közösségi együttélést, együttérzést és vigaszt fakasztott, nemcsak az ott összegyűlt emberek számára, hanem azoknak a népeknek is, akik azokban az években egy új, embertelen terror korszakába léptek.

A Vendel apátnak ajándékozott emlék- és hála-könyv, atyai tekintélye iránti elismerésüknek is jele volt. Ezen oldalakon, a rajzokban, a nap leírásaiban, az imádság idejében és helyszíneiben látszik, hogy az a rendkívüli közösség, amely különböző rendekből és kongregációkból, és még ennél is különbözőbb személyiségekből és lelkeségekből tevődött össze, egy rendezett közösség volt, melyben egyetlen rend és szabály született meg. Bizonyára szerepet játszott ebben az apát atyai tekintélye, aki tulajdonképpen nem tett mást, mint rendes apáti szolgálatát élte ebben a túlméretezett és sokszínű közösségben.

Ez annak a jele, hogy Krisztust nem csupán a Zircre érkezett vendég szerzetesnőkben ismerték fel, hanem – amint azt Szent Benedek Regulája is kéri – a kolostor apátjában is: „Hisszük ugyanis – írja Szent Benedek a Regula 2. fejezetében –, hogy ő Krisztus helyettese a monostorban” (RB 2,2). Krisztus felismerése a előjáróban lehetővé teszi, hogy az engedelmesség harmóniájában éljünk, mint amikor egy szimfonikus zenekar követi a karmester jelzéseit és utasításait. Lemondunk a szabadság egyfajta önálló és individualista használatáról, azért, hogy teljes mértékben kifejezhessük szabadságunkat a közösség végtelen terében.

Akkor az együttlét, az ilyen együttlét már nem csupán egy letöltendő büntetés, vagy egy szervezettség, hogy túléljük a nehéz és bizonytalan időket: az ilyen együttlét máris egy jobb világ, a szeretet civilizációjának, egy olyan emberi együttélésnek az építése lesz, mely mindenkinek lelki teret kínál hogy igazságban tudja megélni az élet értelmét, egy olyan életét, melyet érdemes élni.

Mennyire szükségünk van erre a mai időkben! Nemcsak azért, hogy megállítsuk a háborúkat, vagy megakadályozzuk a kulturális és vallási hanyatlást, amelyben élünk, hanem azért is, hogy már most lássuk az új emberiség tavaszának születését önmagunk és mindenki számára. Ez a világon egyedülálló közösség, mely két és fél hónapig létezett Zircen, olyan, mint egy próféta jel, egy evangéliumi jel, amely azt hirdeti nekünk, hogy a többiek nem a pokol, ahogy Sartre mondaná, hanem egy hívás és egy út, hogy kilépünk önmagunkból, és jobb, előbb és boldogabb emberekké váljunk a számunkra létfontosságú testvéri közösség terében.

A jelen kötetekben leírt és tanúsított tapasztalat, – amiért szívből hálásak vagyunk a szerzőknek és szerkesztőknek, csakúgy, mint az akkori korszak számos tanúja és mártírja tanúságtételének –, valóban megismerésre, tanulmányozásra és elmélkedésre érdemes, mert megtanít minket élni, megtanít minket szeretni, megtanít minket arra, hogy együttműködjünk egy emberségesebb világ felépítésében, és mindenekelőtt segít nekünk abban, hogy soha ne essünk kétségbe a megújulás felől, melyet a Szentlélek mindig akar és képes megteremteni, ma is, mint mindig.